

Statistične črtice o kranjskem prebivalstvu 1881. leta.

Spisal Evgen Lah.

Geografična leža kacega kraja in okolica, ki ga obdaje, sta za njegove prebivalce velike pomembe in skoro ravno tiste važnosti kot za vsacega posameznega človeka leža in soseska njegovega posestva. Obe prouzročujeta, da ima njegovo posestvo večjo ali manjšo vrednost, od obeh je odvisen mnogovrsten vspeh, ki ga ima človek na različnih krajih z jednim in istim trudom, z jedno in isto delavnostjô; obe slednjič podajata večjo ali manjšo gotovost v lasti. Kakor ni vse jedno, če leži hiša na živahnem trgu velikega mesta, ali pa na samem v zapuščenem kotu, ravno tako ni vse jedno, če obdajejo stanovanje celega ljudstva bogato obljudene dežele, ali pa če je kako ljudstvo osamljeno in okrog in okrog obdano od zapuščenih krajev. Kaj družega je, če obdaje kako deželo visoko gorovje, kaj družega, če je s sosjednimi deželami po ravninah v neposredni dotiki. —

Važen faktor je tudi omika. Čim omikanejši je namreč narod, tem bolj obljudena je po navadi dežela, v kateri prebiva. To je tudi naravno. Zelo omikani francoski narod n. pr., pri katerem so že vse vede in umetnosti bogato razvite, pri katerem lepo cveteta industrija in poljedelstvo, gotovo lahko preskrbuje več ljudij z delom, kakor pa narod, ki stoji na nizki stopinji omike. Tega nas prepriča tudi statistika. Akoravno imata n. pr. Francoska in dežela donskih Kozakov jednako daljavo od ekvatorja, torej tudi precej jednake klimatične pogoje, prebiva vendar na Francoskem 69 ljudij na 1 kv. km., pri donskih Kozakih pa samo 7. — Zadnja številka, akoravno primeroma že zelo majhna, se vendar pri jednaki širini na sibirskem vzhodu še tako zmanjša, da prebivata tam največ po dva človeka na 1 kv. km.

Kako je s prebivalstvom na Kranjskem?

Kranjska, ki zavzema s svojimi 10.000 kv. km. štirinajsto mesto od sedemnajstih provincij avstroogrske monarhije, stoji glede absolutne populacije 481.200 ljudij tudi na 14. mestu. Samo Dalmacija s svojimi 476.000, Koroška s 348.000 in Solnograška s 163.000 dušami zaostajejo za njo.

Veliko zanimljivejša je relativna populacija. Tu zavzema Kranjska 11. mesto v celi vrsti. Menj obljudene kot Kranjska s svojimi 48 ljudmi na kv. km. so le še: Hrvatska, Sedmograška, Dalmacija, Koroška, Tirolska in slednjič Solnograška. Nadnormalno relativno populacijo, to je več kot 59 ljudij na kv. km. imajo v Avstriji le: Dólenja Avstrija, Šlezija, Česka, Moravska, Primorska, Gališka in Górenja Avstrijska. Vse druge provincije, med njimi tudi Kranjska, imajo podnormalno relativno populacijo.

Kako je prebivalstvo Kranjske po različnih okrajih razdeljeno? Če ne uštevamo Ljubljane, kjer prebiva na 1 kv. km. skoro 1000 ljudij, je najbolj obljuden Kamniški (politični) okraj s 64 ljudmi na kv. km.; za njim sta jednako obljudena okraja Krško in Ljubljanska okolica z 59, potem Črnomelj s 55, Litija z 52, Kranj z 51, Novomesto z 49, Postojina s 46, Kočevje s 36, Logatec z 32 ljudmi na 1 kv. km. Najmenj obljuden, s 24 ljudmi na kv. km., je najgorovitejši Radovljiški okraj.

V primeri s povprečno številko vse Avstrije vidimo torej, da je nadnormalno obljuden samo Kamniški okraj, normalno Krški in okraj Ljubljanske okolice, podnormalno pa vsi drugi.

V primeri s predzadnjim štetjem ima največji narastaj Ljubljanska okolica, namreč za 4 ljudi na 1 kv. km. Za 3 ljudi na kv. km. so narastli: Kočevski, Litijski in Logatski okraj; za 2 Novomeški in Kamniški, za 1 Krški in Črnomaljski, jednak je ostal Postojinski, zmanjšala sta se pa Kranjski in Radovljiški, vsak za 1 človeka na kv. km.

Ker število rojenih povsod na Kranjskem prevladuje nad številom umrlih v letu, nam je uzroka temu zmanjšanju iskati le v izseljevanji. Sploh pa kaže Kranjska narastaj nekoliko več kot 2 ljudij na kv. km.

V primeri z narastajem družih avstrijskih provincij je Kranjska na 10. mestu. Največji narastaj, 20 ljudij na kv. km., kaže zopet Dólenja Avstrijska. Manjši narastaj kot Kranjska, to je po 2 ali

1 človeka na kv. km. imajo: Dalmacija, Hrvatska, Sedmograška, Solnograška, Koroška, Tirolska in Ogerska.

Razloček med najbolj obljudenim Kamniškim in najmenj obljudenim Radovljiškim okrajem še ni tolik v primeri z razločkom v družih provincijah. Tako živi na Tirolskem v najbolj obljudenem okraji osemkrat, na Českem sedemkrat, v Bukovini in na Solnograškem šestkrat, v Dólenji Avstriji brez Dunaja, v Gališki, Šleziji in Štajerski petkrat, v Dalmaciji in Górenji Avstriji trikrat, v Moravski in Kranjski pa še ne prav trikrat toliko ljudij, kot v najmenj obljudenem kraji. — Kranjsko prebivalstvo je torej precej enakomerno razdeljeno. —

Še večji je razloček med najbolj in najmenj obljudenim okrajem v Avstriji sploh. Najbolj obljudene okraje imamo v Avstriji v industrijalnih, najmenj obljudene v gorovitih planinskih provincijah. Najbolj so obljudeni česki in šlezki okraji: Rumburg, Gablonz, Reichenberg in Freistadt s 366, oziroma 269, 254 in 250 ljudmi na kv. km; najmenj pa solnograški, tirolski in gorenještajerski okraji: Zell am See, Tamsweg, Imst, Landeck, Lienz in Lietzen z 12, oziroma 13 in 15 ljudmi na kv. km. Najbolj obljudeni rumburški okraj ima torej relativno skoro 31krat toliko ljudij, kot najmenj obljudeni solnograški okraj Zell am See.

Zanimljiva je razmera med številom moškega in ženskega prebivalstva. Na Kranjskem prebiva 231.000 moških in 250.000 žensk, na 1000 moških pride torej 1081 žensk. Ta razmera ni posebno ekstremna, če pomisljamo, da pride v Šleziji na 1000 moških 1109, v Moravski 1107 žensk, na drugi strani pa v Sedmograški 994, v Slavoniji le 992 žensk na 1000 moških.

Na Kranjskem prevladuje ženstvo najmočneje na Kočevskem, namreč za 5000, tu se ve da najmenj 3000 Kočevarjev nima zaradi kupčije stalnega bivališča. Sicer največji razloček, namreč za več kot 3000, je v Kranjskem okraji; nad 2000 znaša še zmerom v Ljubljanskem, Kamniškem in Črnomaljskem okraji, nad 1000 v Krškem, Novomeškem, Logatskem in Radovljiškem okraji, pod 1000 le v Litijškem okraji. Več moških kot žensk, namreč za kakih 400, je samo v Postojnskem okraji.

Porók je bilo lani na Kranjskem 3259, in sicer razen 3 protestantovskih in 3 pravoslavnih vse rimskokatoliške; židovske ni bilo nobene. Največ porók, namreč 850 je bilo, kakor naravno, pred

pustom februarja meseca, najmenj, namreč nobena, v postnem marciji in le 4 v adventnem decembru. Največkrat, namreč v 80°/_o, vzela sta se fant in deklè, potem vdovec in dekcle v 13°/_o, potem fant in vdova v 5°/_o, najmenjkrat pa, namreč v 2°/_o, vdovec in vdova.

Največ porok je bilo v okraji Ljubljanske okolice, namreč 392, torej vsak dan še po več, ko po jedna; potem zelo jednako, še zmerom pa nad 300, v Krškem, Kočevskem, Novomeškem in Kranjskem okraji; nad 200 pa jih je bilo potem še v vsakem drugem okraji, razen Ljubljanskega mesta in Radovljiškega okraja, kjer pride na vsak drugi dan po jedna poroka. —

Rojenih je bilo lani na Kranjskem 17.827 otrok, med temi 52°/_o moškega in 48°/_o ženskega spola. Nezakonskih otrok je bilo od teh le 8°/_o, in sicer dobri 4°/_o moškega, slabi 4°/_o pa ženskega spola. Mrtva na svet prišla sta samo 2°/_o. —

Največ otrok je bilo rojenih v okraji Ljubljanske okolice, najmenj v ljubljanskem mestu.

Največ, namreč 1733 otrok ali skoro 10°/_o, je bilo rojenih meseca marcija, najmenj namreč 1315 ali le nekaj nad 7°/_o, meseca avgusta. Več otrok ženskega kot moškega spola je bilo rojenih samo v juliji.

Izmed novorojenih otrok so bili 404, to je dobra 2°/_o, dvojčki. Izmed teh 202 slučajev sta bila v 59 dvojčka oba moškega, v 82 slučajih jeden moškega, jeden ženskega, v 61 slučajih pa oba ženskega spola. Trojčki lani na Kranjskem niso bili nikjer rojeni.

Umrlo je lani na Kranjskem 13.281 ljudij, torej za 4546 menj, kot jih je bilo rojenih, imed teh dobrih 51°/_o moškega, in slabih 49°/_o ženskega spola.

Največ ljudij, namreč 44°/_o, umrje v starosti do 5 let. Izmed teh jih je 60°/_o moškega in le 40°/_o ženskega spola. Od petega do dvajsetega leta jih umrje 10°/_o; v tej starosti prevladuje sploh, posebno pa od 15.—20. leta, število žensk. V starosti od 20.—34. leta umrje skoro vsako leto več moških kot žensk; od 34.—54. leta je število precej jednako; od 54.—64. leta prevladuje močno število žensk, od tod dalje pa ves čas moški spol. Vender je bil lani najstariši kranjski ženski mrlič 97 leten.

Največ ljudij je umrlo lani januarja meseca, namreč 1310 ali pa 10°/_o; najmenj, 900 ali še ne prav 7°/_o, pa junija meseca. Več žensk kot moških umrlo je samo v novembru.

Največ ljudi je umrlo v okraji Ljubljanske okolice, najmenj v Radovljiškem okraji. Število umrlih je bilo pa sploh po vseh okrajih manjše, kot število rojenih. Le ljubljansko mesto dela zaradi občne bolnice v tem obziru izjemo. —

Na Kranjskem jih je umrlo lani navadne smrti 88 ‰, vsled epidemij 10 ‰, silovite smrti pa slaba 2 ‰, izmed zadnjih trikrat več moških, kot žensk. — Od teh je bilo 32 samomorov in sicer pri 25 moških in pri 7 ženskah. —

Lani je bilo rojenih 3.8 ‰ vsega prebivalstva, umrlo jih je pa 2.8 ‰ torej je narastlo prebivalstvo za 1 ‰, kar je zelo dosti, če pomisljamo, da je sicer narastlo prebivalstvo od predzadnje do zadnje štetve, to je v teku najstih let, še ne prav za 4 ‰.

Ako primerjamo dosedaj omenjene številke rojenih in umrlih na Kranjskem s povprečnimi številkami lanskega leta v Cislajtaciji sploh, dobimo sledeče razmere: Dobra 2 ‰ rojenih Cislajtancev sta bila kranjska, ravno tako dobra 2 ‰ umrlih. Vsaki jednointrideseti, ki umre v Cislajtaciji silovite smrti, je Kranjec, in ravno tako vsaka jednoinštirideseta Kranjica. Vsaki devetinosemdeseti cislajtanski samomorilec je Kranjec, in vsaka jednoinsemdeseta samomorilka Kranjica.

Vsaki 30 minut je rojen in vsaki 40 minut umre kak Kranjec. Ker je v Avstriji sploh vsaki 22 sekund kdo rojen in vsaki 32 sekund kdo umrje, je torej vsaki dvainosemdeseti rojeni in vsaki petinsemdeseti umrli Avstrijanec Kranjec.

Od 26 cislajtanskih velikih mest z več kot 20.000 prebivalci, pripada Kranjski samo jedno namreč Ljubljana, — s 24.613 prebivalci. Po 6 tacih mest imata Gališka in Češka, po 3 Moravska, po 2 nižja Avstrija in Primorska, vse druge provincije po 1, jedina Koroška nobenega. Translajtacija ima 20 tacih mest, od katerih jih pripada 17 Ogrski, 2 Hrvatski, 1 pa Erdeljski.

Razen Ljubljane ima Kranjska še 13 manjših mest, in sicer 7 na Dolenjskem, 4 na Gorenjskem in 2 na Notranjskem, nad 20 trgov in 3263 vasij. Vsi ti kraji se delé v 345 občin, od katerih je samo 5 takozvanih „velikih občin“ z več kot 5000 prebivalci: Ljubljana, Sv. Mihael-Stopiče pri Novem Mestu, Vrhnika, Žužemberk in Krško.

V primeri s sosednimi deželami je to število majhno imenovati, ker ima po prebivalstvu veliko manjša Koroška 4, Štajarska 7 in Primorska celo 21 velikih občin.

Na Kranjskem imamo blizu 80.000 hiš v katerih stanuje blizu 100.000 strank. Na vsako hišo pride torej po 6 osob in na vsako stranko po 5 glav — kakor v Avstriji sploh.

Razen malega števila protestantov, grških orientancev in židov, vseh skupaj komaj kakih 300, so vsi Kranjci rimski katoliki. V tem obziru jih samo še Tirolci presežajo, s Solnogradčani so pa skoro jednaki.

Bajke in povesti o Gorjancih.

Spisal J. Trdina.

3. Gospodična.

Mihovski grad je spadal med največje in najmogočnejše v deželi. Grajski gospod je peljal svojo gospo k oknu in jej rekel: Veseli se, ves svet, kar ga od tod vidiš, je božji in najin. Gospa veli: Dobro vem, da je vse to božje in najino, ali se veseliti vendar le ne morem. Molila sem doma, hodila sem dosti tudi po božjih potih, ali Bog ni hotel uslišati najine želje, da bi nama podaril ali hčer ali sina. Jaz sem se zdaj že postarala in le predobro čutim, da bom nevarno zbolela.

Gospa se je kmalu po tem ulegla in je ležala sedem let in sedem mesecev. Vsi sloveči zdravniki so hodili jo zdraviti ali je niso mogli ozdraviti.

Gospa pogleda skozi okno na zeleni hrib in veli: Nekaj mi pravi, da bi bila gotovo srečna, če bi se sprehodila po naših prelepih Gorjancih.

Gospod pa jej odgovori žalostno: Preljuba moja sirotica, kako se boš sprehajala po Gorjancih, ko se ne moreš sama niti na postelji obrniti!

V grad pride star gobav berač. Hlapci zakriče: Poberi se hitro od tod, da ne nalezejo gob naša bolna gospa.

Gospa pa se oglasi: Ne gonite mi od hiše reveža. Ali ne veste, da so reveži božji prijatelji in naši zagovorniki pri Bogu? Dajte mu pečenke in vina in pripravite mu tudi gosposko posteljo.

Na Kranjskem je torej 68% občin narastlo, 0,3% občin enakih ostalo, in 31,7% palo. Če Ljubljane ne jemljemo v poštev, imamo samo 8 sodnij, v katerih so vse občine narastle; več občin je narastlo, kot zmanjšalo se, v 15 sodnijah; jednako jih je narastlo in palo v 1 sodniji; več jih je palo kot narastlo v 6 sodnijah; vse občine se pa v nobeni niso zmanjšale. —

Št.	Sodnije	Število občin z več kot													
		31. decembra 1880.							31. decembra 1869.						
		5000	4000	3000	2000	1000	500	pod 500	5000	4000	3000	2000	1000	500	pod 500
1	Kamnik				2	2	8	27				2	2	9	26
2	Ljubljana		1	2	3	10	9	3		1	1	3	11	8	4
3	Zatičina				1	1	5	17					2	3	19
4	Kočevje			1	1	5	7	8				2	4	6	10
5	Črnomelj			1		5	8	7			1		5	7	8
6	Brdo				2	1	11	6				2	1	11	6
7	Litija				4	4	8	1				2	6	8	1
8	Radovljica				5	4	4	1				4	5	4	1
9	Vipava				1	3	7	3				1	3	7	3
10	Kranj			2	4	3	2	1			2	5	2	2	1
11	Bistrica			1	1	1	2	6				1	2	2	6
12	Metlika				1	5	4					1	5	4	
13	Novo Mesto	1		1	5	2	1		1		1	5	1	2	
14	Ribnica				4		2	4				3	1	2	4
15	Škofja Loka		2	1	2	4				1	2	2	4		
16	Idrija		1	1		2	2	2			2		2	2	2
17	Senožeče			1		1	1	5			1		1	1	5
18	Lašče				1	4	1	1				1	2	3	1
19	Vrhnika	1			1	3	2		1			1	4	1	
20	Kranjska Gora					3	3						3	3	
21	Logatec		1	1		3	1			1	1		2	2	
22	Mokronog				3	1	1			1		3	1	1	
23	Postojina			1	2	2					1	2	2		
24	Trebnje				3	1	1					2	2	1	
25	Tržič					2	3						3	2	
26	Žužemperk	1				2	2		1				2	2	
27	Kostanjevica			2	2						1	2	1		
28	Krško	1	1	2					1	1	2				
29	Radeče				4							3	1		
30	Lož		2				1			1	1			1	
	Skupaj	4	9	17	52	74	96	92	3	7	16	47	80	94	97

Najmočneje je tedaj narastlo število občin z več kot 2000 ljudmi, namreč za 5 ali za ravno toliko, za kolikor je palo število najmanjših občin. Najmočneje je palo število občin z več kot 1000 prebivalci, namreč za 6, to je za toliko, za kolikor je narastlo število največjih občin z nad 3000 ljudmi in število občin z več kot 500 ljudmi skupaj —

Štv.	Občine z več kot 3000 ljudmi	Prebivalstvo		Štv.	Občine	Na-rastaj v %
		31. dec. 1880	31. dec. 1869			
1	Mesto Ljubljana . . .	26.284	24.259	1	Devica Marija v Polji	+24.1
2	Št. Mihael-Stopiče . . .	7.364	6.955	2	Kočevje	+17.0
3	Vrhnika	5.556	5.290	3	Planina	+13.8
4	Žužemperk	5.231	3.985	4	Velika Dolina	+10.6
5	Krško	5.228	5.072	5	Idrija	+ 8.9
6	Cirknica-Begunje . . .	4.999	4.656	6	Ljubljana	+ 8.4
7	Dobrunje p. Ljubljani	4.964	4.791	7	Bloke	+ 8.1
8	Selca pri Škofji Loki	4.679	4.722	8	Cirknica-Begunje . . .	+ 7.4
9	Cerklje pri Krškem . .	4.439	4.233	9	Št. Mihael-Stopiče . .	+ 5.8
10	Stari Trg pri Loži . . .	4.349	4.282	10	Vrhnika	+ 5.0
11	Št. Rupert pri Mokro-nogu	4.345	4.224	11	Žužemperk	+ 4.9
12	Idrija	4.284	3.937	12	Cerklje pri Krškem . .	+ 4.9
13	Bloka nad Ložem	4.099	3.790	13	Škofja Loka	+ 4.3
14	Škofja Loka	4.051	3.885	14	Raka	+ 3.9
15	Vinica pri Črnomlji . . .	3.907	3.898	15	Dobrunje	+ 3.6
16	Št. Jarnej pri Kosta-njevici	3.866	3.786	16	Mirna Peč	+ 3.3
17	Žir z Vrhom pri Idriji	3.741	3.649	17	Krško	+ 3.0
18	Planina	3.661	3.220	18	Št. Rupert	+ 2.9
19	Stara Loka	3.631	3.767	19	Žir-Vrh	+ 2.5
20	Hrenovice-Razdrto . . .	3.612	3.892	20	Št. Jarnej	+ 2.1
21	Postojina	3.513	3.606	21	Trnovo	+ 1.9
22	Mirna Peč pri Novem Mestu	3.362	3.155	22	Stari Trg	+ 1.6
23	Cerklje pri Kranji . . .	3.269	3.449	23	Medvode	+ 1.0
24	Velika Dolina pri Ko-stanjevici	3.236	2.929	24	Studenc	+ 0.3
25	Raka pri Krškem	3.147	3.029	25	Vinica	+ 0.2
26	Studenc pri Krškem . .	3.101	3.090	26	Selca	- 0.9
27	Št. Jurij pri Kranji . . .	3.101	3.193	27	Postojina	- 2.6
28	Devica Marija v Polji . .	3.084	2.481	28	Št. Jurij	- 2.9
29	Trnovo pri Ilirski Bi-stricti	3.083	2.927	29	Stara Loka	- 3.5
30	Medvode pri Ljubljani . .	3.044	3.015	30	Cerklje pri Kranji . . .	- 5.2
31	Kočevje	3.042	2.591	31	Hrenovice-Razdrto . . .	- 7.2

Omenjene občine imajo skupaj 147.269 prebivalcev ali 30.6% vsega kranjskega prebivalstva. V zadnjih jednajstih letih so se

pomnožile za 6.411 ljudij ali skoro za 4·7 ‰, to je za 1·5 ‰ močnejše, kot prebivalstvo kranjsko sploh in za 3·9 ‰ slabeje, kot dolitavsko prebivalstvo sploh. Močnejše, kot v Dolitavskem sploh, narastlo je od omenjenih občin samo 5; močnejše, kot na Kranjskem sploh, 16.— Zmanjšalo se je prebivalstvo v 6 občinah. Posebno velik je narastaj občine Devica Marija v Polji, in to vsled tega, ker so jej prišteti prebivalci novo osnovane blaznice na Studenci.

„Specimina linguae palaeoslovenicae.“

Edidit V. Jagič. Spt. 1882, 8°, 147. T. p. n. „Obrazcy jazyka cerkovnoslavjanskago po drevnějšim pamjatnikom glagoličeskoj i kirillovskoj pišmenosti.

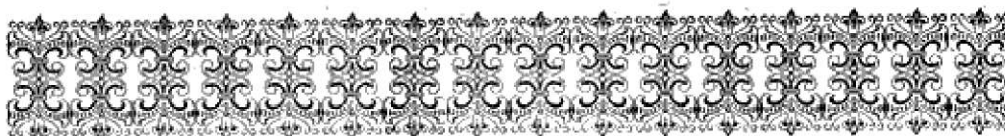
Odkar je že pred blizu petnajstimi leti pošla slavnoznana staroslovenska krestomatija Miklošičeva, nismo imeli nobene učne knjige, katera bi bila sistematično sestavljena ter v formalnem oziru točna in dovršena, mogla v berilo služiti onim, ki se uče staroslovenskemu jeziku, tako da je moral sam Miklošič s svojimi učenci čitati svojega v čisti panonški slovenščini pisanega sv. Matevža. Taka knjiga je pa neizogibna potreba vsem vseučiliškim slušateljem, vsem srednješolskim učiteljem in sploh vsem samoukom, ki se resno pečajo z divnim jezikom staroslovenskim; kajti le malokdo ima priliko po velikih knjižnicah čitati razne imenitne rokopise same ali svoje znanje zajemati iz dovoljnega števila tiskanih knjig staroslovenskih, osobito ker so tiskani zborniki staroslovenski navadno tako dragi, da si jih posamezen človek vseh raznovrstnih niti nakupiti ne more.

Veseli pozdravljamo za tega delj novo krestomatijo staroslovensko, katero je te dni v Peterburgu na svetlo dal akademik V. Jagič, profesor slovanskim jezikom na vseučilišči Peterburškem.

Vsebina jej je ta:

Prvi list nam kaže azbuko glagoliško in cirilsko, zadnjo v stari cerkovni in novejši grajanski obliki. Ostala knjiga je razdeljena v štiri dele: I. obseza spomenike glagoliške, II. cirilske, III. vzglede „pravopisanija russkago“ in „pravopisanija srbskago“, in IV. kratek slovarček.

„Glagoličeskie pamjatniki“ polnijo v knjigi celih 33 strani in priobčeni odlomki so vzeti iz najstarejših, najlepših in najznamenitejših spomenikov glagoliških: namreč iz Zografskega, iz Marinskega ali Grigorovičevega, iz Vatikanskega ali Assemanijevega evangelija, iz Klocovega

Statistične črtice o kranjskem prebivalstvu 1881. leta.

Spisal E. L a h.

III.

O posameznih krajih in njih narastaji.

1. Kranjska ima brez ozira na Ljubljano 3251 krajev, kateri se po posameznih glavarstvih in sodnijah tako delé:

Štev.	Imena glavarstvom	Število krajev	Štev.	Imena glavarstvom	Število krajev
1.	Novo Mesto . . .	508	7.	Kamnik . . .	269
2.	Krško . . .	461	8.	Črnomelj . . .	217
3.	Kočevje . . .	385	9.	Logatec . . .	215
4.	Kranj . . .	317	10.	Postojina . . .	162
5.	Ljublj. okolica . . .	299	11.	Radovljica . . .	127
6.	Litija . . .	291			
Štev.	Imena sodnijam	Število krajev	Štev.	Imena sodnijam	Število krajev
1.	Novo mesto . . .	265	16.	Radovljica . . .	106
2.	Ljublj. okolica . . .	230	17.	Lož . . .	102
3.	Kočevje . . .	189	18.	Metlika . . .	82
4.	Škofja Loka . . .	168	19.	Žužemperk . . .	80
5.	Trebnje . . .	163	20.	Vrhnika . . .	69
6.	Kamnik . . .	157	21.	Ribnica . . .	67
7.	Zatičina . . .	149	22.	Idrija . . .	62
8.	Krško . . .	143	23.	Radeče . . .	55
9.	Litija . . .	142	24.	Logatec . . .	51
10.	Kostanjevica . . .	139	25.	Bistrica . . .	43
11.	Črnomelj . . .	135	26.	Postojina . . .	43
12.	Velike Lašče . . .	129	27.	Vipava . . .	43
13.	Mokronog . . .	124	28.	Senožče . . .	33
14.	Kranj . . .	120	29.	Tržič . . .	29
15.	Brdo . . .	112	30.	Kranjska Gora . . .	21

2. Prebivalstvo se je po posameznih sodnijah v spodaj omenjenih letih takó delilo :

Štev.	Imena sodnijam	Štev. krajev	31. dec. 80 je bilo				31. dec. 69 je bilo			
			krajev z (s)				krajev z (s)			
			nad 300	200—300	100—200	pod 100	nad 300	200—300	100—200	pod 100
1	Novo Mesto	265	6	14	87	158	6	10	78	171
2	Ljublj. okolica	230	27	37	80	86	22	33	80	95
3	Kočevje	189	9	15	45	120	6	13	47	123
4	Škofja Loka	168	10	18	49	91	10	18	50	90
5	Trebnje	163	—	2	22	139	—	2	24	137
6	Kamnik	157	15	18	44	80	14	16	42	85
7	Zatičina	149	3	8	30	108	3	5	28	113
8	Krško	143	5	12	45	81	5	10	43	85
9	Litija	142	11	18	56	57	11	16	54	61
10	Kostanjevica	139	4	5	28	102	3	5	25	106
11	Črnomelj	135	11	14	43	67	9	13	46	67
12	Velike Lašče	129	4	6	11	108	3	5	14	107
13	Mokronog	124	3	4	59	58	3	2	57	62
14	Kranj	120	19	20	34	47	22	25	29	44
15	Brdo	112	9	10	52	41	9	13	49	41
16	Radovljica	106	15	20	29	42	16	18	36	36
17	Lož	102	5	8	20	69	4	9	18	71
18	Metlika	82	7	12	25	38	9	10	25	38
19	Žužemperk	80	4	13	21	42	4	7	22	47
20	Vrhnika	69	14	8	27	20	12	10	28	19
21	Ribnica	67	13	6	18	30	12	5	20	30
22	Idrija	62	14	4	15	29	14	3	13	32
23	Radeče	55	7	4	28	16	8	3	28	16
24	Logatec	51	17	7	10	17	13	8	10	20
25	Bistrica	43	9	12	15	7	9	10	17	7
26	Postojina	43	15	11	13	4	13	12	14	4
27	Vipava	43	16	5	17	5	17	7	16	3
28	Senožeče	33	4	9	14	6	4	10	15	4
29	Tržič	29	5	2	8	14	5	1	9	14
30	Kranjska Gora	21	9	4	1	7	9	4	1	7

3. Prebivalstvo in njegov narastaj po mestih, trgih in večjih vaseh:

Število	Imena mestom in trgom	Prebivalstvo		Število	Imena mestom in trgom	Narastaj v %
		31. dec. 1880	31. dec. 1881			
1	Mesto Ljubljana	24.618	22.593	1	Kočevje . . .	+ 27·1
2	" Idrija	4.174	3.813	2	Kostanjevica . . .	+ 21·5
3	" Kranj	2.313	2.326	3	Lož	+ 16·8
4	" Škofja Loka	2.293	2.017	4	Škofja Loka . . .	+ 13·7
5	" Novo Mesto	2.066	2.068	5	Kamnik	+ 11·0
6	" Kamnik	1.963	1.768	6	Idrija	+ 9·5
7	" Kočevje	1.332	1.048	7	Krško	+ 9·1
8	" Metlika	1.244	1.168	8	Ljubljana	+ 8·9
9	" Črnomelj	1.055	1.071	9	Metlika	+ 6·5
10	" Krško	878	805	10	Novo Mesto . . .	— 0·1
11	" Radovljica	664	836	11	Kranj	— 0·6
12	" Lož	633	542	12	Črnomelj	— 1·5
13	" Kostanjevica	464	382	13	Višnja Gora . . .	— 10·8
14	" Višnja Gora	362	406	14	Radovljica . . .	— 20·6
1	Trg Tržič . . .	1797	1751	1	Turjak	+ 28·2
2	" Postojina . . .	1621	1701	2	Litija	+ 23·2
3	" Vrhnika	1567	1471	3	Sodražica	+ 11·6
4	" Cirknica	1477	1391	4	Ribnica	+ 7·2
5	" Železniki	1203	1288	5	Vrhnika	+ 6·5
6	" Planina	1197	1191	6	Cirknica	+ 6·2
7	" Kropa	1110	1119	7	Žužemperk	+ 3·9
8	" Vipava	1108	1250	8	Tržič	+ 2·7
9	" Ribnica	1003	936	9	Mengiš	+ 2·2
10	" Žužemperk	956	920	10	Mokronog	+ 1·4
11	" Senožeče	953	943	11	Senožeče	+ 1·1
12	" Mengiš	877	858	12	Planina	+ 0·5
13	" Mokronog	855	843	13	Kropa	— 0·8
14	" Sodražica	732	656	14	Radeče	— 0·9
15	" Radeče	691	697	15	Kostel	— 2·9
16	" Litija	494	401	16	Postojina	— 4·1
17	" Belapeč	490	588	17	Železniki	— 6·6
18	" Vače	296	333	18	Motnik	— 9·8
19	" Motnik	293	325	19	Vače	— 11·1
20	" Turjak	218	170	20	Vipava	— 11·4
21	" Kostel	68	70	21	Belapeč	— 16·7

Prebivalstvo kranjskih mest znaša 45.752 ljudij in se je za 3.216 ljudij ali za 7·6%, to je za 4·4% močneje pomnožilo kot kranjsko prebivalstvo sploh. Od 9 sploh narastlih mest je narastlo vseh 9 nadnormalno; zmanjšalo se je prebivalstvo petih mest.

Prebivalstvo kranjskih trgov znaša 19.006 ljudij in se je pomnožilo za 104 ljudij ali za komaj 0·5%, to je za 2·7% slabše, kot kranjsko prebivalstvo sploh. Nadnormalno je narastlo samo sedem trgov, sploh narastlo jih je tudi le 12; zmanjšalo se je prebivalstvo v devetih.

Število	Imena vasem, z več kot 650 ljudmi	Prebivalstvo		Število	Imena vasem	Narastaj v %
		31. dec. 1880.	31. dec. 1881.			
1	Toplice pri Zagorji . . .	1603	1181	1	Begunje . . .	+ 67·7
2	Spodnja Šiška . . .	1536	1296	2	Podkraj . . .	+ 61·3
3	Stražišče pri Kranji . . .	921	940	3	Rakek . . .	+ 56·2
4	Studenc pod Krimom . . .	912	883	4	Toplice . . .	+ 35·7
5	Kamna Gorica pri Rad. . .	816	876	5	Loke . . .	+ 35·1
6	Rovti pri Logatci . . .	814	717	6	Unec . . .	+ 21·2
7	Bohinjska Bistrica . . .	813	781	7	Borovnica . . .	+ 20·0
8	Rateče pri Beli Peči . . .	791	730	8	Spodnja Šiška . . .	+ 18·5
9	Vojsko nad Idrijo . . .	779	742	9	Knežak . . .	+ 14·5
10	Knežák pri Il. Bistrici . . .	774	676	10	Rovti . . .	+ 13·5
11	Podkraj pri Litiji . . .	766	475	11	Liberga . . .	+ 10·4
12	Blagóvica pri Brdu . . .	755	763	12	Travnik . . .	+ 10·2
13	Rakek pri Planini . . .	753	482	13	Štanga . . .	+ 10·1
14	Liberga pri Litiji . . .	751	680	14	Rateče . . .	+ 8·4
15	Borovnica . . .	749	624	15	Vojsko . . .	+ 5·0
16	Št. Jurij pri Kranji . . .	749	742	16	Boh. Bistrica . . .	+ 4·9
17	Begunje pri Radovljici . . .	736	439	17	Studenc . . .	+ 3·3
18	Štanga pri Litiji . . .	717	651	18	Il. Bistrica . . .	+ 2·7
19	Dolenja Vas pri Ribnici . . .	711	711	19	Zagorje . . .	+ 1·8
20	Travnik pri Ribnici . . .	690	626	20	Trzin . . .	+ 1·7
21	Ilirska Bistrica . . .	688	670	21	St. Jurij . . .	+ 0·9
22	Dolenji Logatec . . .	680	781	22	Dolenjexas . . .	—
23	Kranjska Gora . . .	678	743	23	Blagovica . . .	— 1·1
24	Loke pri Litiji . . .	670	496	24	Stražišče . . .	— 2·0
25	Unec pri Planini . . .	663	547	25	Kamna Gorica . . .	— 6·8
26	Zagorje pri Il. Bistrici . . .	660	648	26	Kranjska Gora . . .	— 8·7
27	Trzin pri Kamniku . . .	654	643	27	Dol. Logatec . . .	— 12·9

Prebivalstvo omenjenih vasij znaša 21.856 ljudi; pomnožilo se je za 1303 ljudi ali za 5·9% to je za 2·7% močneje kot kranjsko prebivalstvo sploh. Nadnormalno se je pomnožilo 17 teh vasij, sploh pomnožilo se jih je 21, jednaka je ostala jedna, zmanjšalo se jih je 5. —

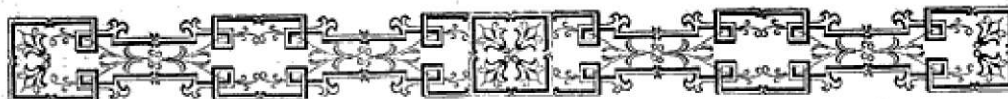
4. Narastaj in primankljaj krajev v sploh:

Število	Imena sodnijam	Število krajev	Prebivalstvo			Število	Imena sodnijam	Število krajev	Prebivalstvo		
			narastlo	jedn. ostalo	zmanjšalo se				narastlo	jedn. ostalo	zmanjšalo se
1	Novo Mesto	265	140	13	112	16	Radovljica .	106	51	3	52
2	Ljublj. okolica	230	149	2	79	17	Lož . . .	102	60	5	37
3	Kočevje .	189	115	12	62	18	Metlika . .	82	45	4	33
4	Škofja Loka	168	63	3	102	19	Žužemperk .	80	58	3	19
5	Trebnje . .	163	99	7	57	20	Vrhnika . .	69	36	3	30
6	Kamnik . .	157	81	4	72	21	Ribnica . .	67	50	2	15
7	Zatičina .	149	87	7	55	22	Idrija . . .	62	53	6	23
8	Krško . . .	143	81	1	61	23	Radeče . .	55	21	1	33
9	Litija . . .	142	73	9	60	24	Logatec . .	51	35	2	14
10	Kostanjevica	139	95	2	42	25	Bistrica . .	43	30	1	12
11	Črnomelj .	135	65	6	64	26	Postojina .	43	27	—	16
12	Velike Lašiče	129	78	8	43	27	Vipava . . .	43	13	1	29
13	Mokronog .	124	60	6	58	28	Senožeče . .	33	10	2	21
14	Kranj . . .	120	35	2	83	29	Tržič . . .	29	15	1	13
15	Brdo . . .	112	51	3	58	30	Kranjska Gora .	21	12	—	9

Po vseh kranjskih sodnijah je tedaj narastlo 1768 ali 54·3%, enakih je ostalo 119 ali 3·7%, zmanjšalo se jih je pa 1365 ali 42%. Nadnormalno število narastlih krajev je imelo 15, podnormalno tudi 15 sodnij. Jednak ostal samo v dveh sodnijah ni noben kraj. Manj krajev je narastlo kot zmanjšalo se samo v 9 okrajih.

Absolutno je največ krajev narastlo v ljubljanski okolici; relativno največ v Ribnici; absolutno je največ krajev zmanjšalo se v okraji Novo Mesto, relativno pa v okraji Kranj. Največ krajev je ostalo enakih v okraji Novo Mesto.

Statistične črtice o kranjskem prebivalstvu 1881. leta.

Spisal E. Lah.

IV.

O relativnem prebivalstvu in relativnem narastaji.

a) Glavarstva in sodnije.

Na Kranjskem je prebivalo pri zadnjem štetji 48·0 ljudij na □ km., pri predzadnjem pa 46·2; relativno prebivalstvo je torej narastlo za 1·8 ljudij. Nadnormalno prebivalstvo je imelo l. 1880 7 glavarstev in 15 sodnij, l. 1869 pa 6 glavarstev in 16 sodnij.

Število	Glavarstva po rel. prebivalstvu	Prebivalstvo		Število	Glavarstva po rel. prebivalstvu	Prebivalstvo	
		l. 1880	l. 1869			l. 1880	l. 1869
1	Kamnik	63·5	62·1	7	Novo Mesto	48·1	46·1
2	Ljublj. okolica	60·2	56·3	8	Postojina	46·2	45·9
3	Krško	57·2	56·1	9	Kočevje	35·3	32·2
4	Črnomelj	54·7	54·2	10	Logatec	33·7	31·4
5	Litija	51·5	48·1	11	Radovljica	24·2	24·8
6	Kranj	51·3	52·8				
Število	Sodnije po rel. prebivalstvu	Prebivalstvo		Število	Sodnije po rel. prebivalstvu	Prebivalstvo	
		l. 1880	l. 1869			l. 1880	l. 1869
1	Metlika	71·3	70·3	16	Ribnica	47·8	43·5
2	Krško	69·1	67·0	17	Črnomelj	47·2	47·0
3	Ljublj. okolica	67·5	62·4	18	Škofja Loka	47·1	48·0
4	Brdo	67·5	67·0	19	Vrhnika	46·9	45·0
5	Kranj	62·8	65·8	20	Trebnje	44·9	42·9
6	Kamnik	60·9	58·9	21	Idrija	44·7	42·3
7	Mokronog	57·1	56·1	22	Senožeče	44·6	46·8
8	Zatičina	55·8	52·9	23	Velike Lašče	41·2	38·1
9	Vipava	52·3	54·2	24	Postojina	38·8	37·4
10	Bistrica	52·1	49·1	25	Tržič	38·0	38·0
11	Kostanjevica	51·9	48·6	26	Logatec	37·6	34·1
12	Litija	49·3	45·7	27	Kočevje	28·8	26·1
13	Novo Mesto	49·2	47·7	28	Radovljica	27·6	28·4
14	Radeče	48·9	51·6	29	Kranjska Gora	17·7	18·0
15	Žužemperk	48·7	45·5	30	Lož	17·6	16·8

b) Občine.

Na Kranjskem sploh pride na vsako posamezno občino 1323 prebivalcev. Nadnormalno prebivalstvo imajo tedaj občine v 5 glavarstvih in v 16 sodnijah, podnormalno v 6 glavarstvih in v 14 sodnijah. — Glede prebivalstva ima največje občine Notranjska, kjer pride na vsako občino po 1517 ljudij; najmanjše Gorenjska, s samo po 1179 prebivalci; dolenske občine imajo povprek po 1370 ljudij.

Število	Glavarstva po relat. prebivalstvu občin	Prebivalstvo		Število	Glavarstva po relat. prebivalstvu občin	Prebivalstvo	
		leta 1880	l. 1869			leta 1880	l. 1869
1	Krško	2835	2779	7	Postojina . .	1092	1085
2	Novo Mesto . .	2325	2228	8	Kočevje . . .	1072	977
3	Logatec	2218	2068	9	Črnomelj . . .	964	956
4	Kranj	2011	2069	10	Litija	852	796
5	Ljublj. okolica .	1545	1443	11	Kamnik	662	648
6	Radovljica . .	1309	1340				
Število	Sodnije po relat. prebivalstvu občin	Prebivalstvo		Število	Sodnije po relat. prebivalstvu občin	Prebivalstvo	
		leta 1880	l. 1869			leta 1880	l. 1869
1	Krško	3979	3856	16	Radovljica . .	1398	1434
2	Lož	3082	2931	17	Litija	1319	1222
3	Kostanjevica . .	2913	2724	18	Velike Lašče .	1279	1182
4	Škofja Loka . .	2623	2670	19	Ribnica	1251	1140
5	Novo Mesto . . .	2604	2524	20	Metlika	1207	1190
6	Postojina	2455	2370	21	Tržič	1182	1181
7	Mokronog	2409	2368	22	Kranjska Gora	1103	1120
8	Logatec	2341	2123	23	Bistrica	955	899
9	Radeče	2250	2376	24	Kočevje	924	838
10	Vrhnika	2118	2035	25	Vipava	861	892
11	Žužemperk	2074	1936	26	Črnomelj	848	845
12	Trebnje	2017	1927	27	Senožeče	834	874
13	Kranj	1898	1988	28	Brdo	816	809
14	Idrija	1801	1703	29	Kamnik	584	565
15	Ljublj. okolica .	1401	1295	30	Zatičina	522	494

c) Kraji.

Na Kranjskem sploh pride na vsak posamezen kraj po 148 prebivalcev. Nadnormalno prebivalstvo imajo tedaj kraji v 5 glavarstvih in v 15 sodnijah, podnormalno v 6 glavarstvih in 15 sodnijah.

E. Lah: Statistične črtice o kranjskem prebivalstvu 1881. leta. 689

Glede relativnega prebivalstva ima največje kraje Notranjska, kjer pride na vsak posamezen kraj 211 ljudij; najmanjše, s samo 110 ljudmi, ima Dolenjska; v gorenjskih krajih prebiva povprek po 166 ljudij.

Število	Glavarstva po relat. prebivalstvu krajev	Prebivalstvo		Število	Glavarstva po relat. prebivalstvu krajev	Prebivalstvo	
		leta 1880	leta 1869			leta 1880	leta 1869
1	Postojina .	257	254	7	Črnomelj .	138	137
2	Radovljica .	206	211	8	Litija . .	120	112
3	Ljublj. okolica	181	168	9	Krško . . .	111	108
4	Logatec .	175	164	10	Kočevje .	109	99
5	Kranj . . .	165	170	11	Novo Mesto	92	88
6	Kamnik . .	145	142				
Število	Sodnije po relat. prebivalstvu krajev	Prebivalstvo		Število	Sodnije po relat. prebivalstvu krajev	Prebivalstvo	
		leta 1880	leta 1869			leta 1880	leta 1869
1	Kranj. Gora	315·0	320·0	16	Metlika . .	147·0	145·0
2	Postojina .	285·5	275·5	17	Brdo . . .	146·0	144·5
3	Vipava . . .	280·0	290·5	18	Kamnik . .	145·0	140·0
4	Logatec . .	275·5	250·0	19	Škofja Loka	140·5	143·0
5	Bistrica . .	244·0	230·0	20	Črnomelj .	132·0	131·5
6	Idrija . . .	232·5	219·5	21	Žužemperk .	129·5	121·0
7	Vrhnika . .	215·0	206·5	22	Mokronog .	116·5	114·5
8	Tržič . . .	204·0	203·5	23	Krško . . .	111·0	108·0
9	Senožeče .	202·0	212·0	24	Kočevje . .	107·5	97·5
10	Kranj . . .	190·0	199·0	25	Novo Mesto	98·0	95·0
11	Ribnica . .	186·5	170·0	26	Lož	90·0	86·0
12	Radovljica .	185·0	189·5	27	Zatičina .	84·0	79·5
13	Ljublj. okolica	170·5	158·0	28	Kostanjevica	83·5	78·5
14	Radeče . .	163·5	173·0	29	Velike Lašče	69·5	64·0
15	Litija . . .	158·0	146·5	30	Trebnje . .	61·5	59·0

Glede na relativni narastaj za Kranjsko sploh, za 1·8 ljudij na 1□km., je nadnormalno narastlo relativno prebivalstvo 6 glavarstev in 16 sodnij.

Relativni primankljaj je imelo dvoje glavarstev in sedem sodnij.

	Za	Imena glavarstvom	Imena sodnijam
Relativni narastaj po številu ljudi	več kot 5	—	Ljubljanska okolica
	4—5	—	Ribnica
	3—4	Ljublj. okolica, Litija, Kočevje	Litija, Logatec, Kostanjevica, Žužemperk, Lašče, Bistrica,
	2—3	Logatec, Novo Mesto	Zatičina, Kočevje, Idrija, Krško, Kamnik, Trebnje
	1—2	Kamnik, Krško	Vrhnika, Novo Mesto, Postojina, Mokronog, Metlika
	0—1	Črnomelj, Postojina	Lož, Brdo, Črnomelj, Tržič
Rel. pri-manj-kljaj po štev. ljudi	0—1	Radovljica	Kranjska Gora, Radovljica, Škofja Loka
	1—2	Kranj	Vipava
	2—3	—	Senožeče, Radeče, Kranj

Ker je na Kranjskem vsaka posamezna občina povprek narastla za 52 ljudi, narastle so tedaj nadnormalno občine 6 glavarstev in 16 sodnij, podnormalno pa občine 5 glavarstev in 14 sodnij. Od glavarstev so najmočnejše, za 150 ljudi, narastle občine v Logatci, najmočnejše pale, za 58 ljudi, v Kranji. Od sodnij so narastle najmočnejše, za 218 ljudi, zopet v Logatci, najmočnejše pale, za 126 ljudi, so pa v Radečah. Za več kot 100 ljudi so še narastle občine glavarstva Ljubljanska okolica, in sodnij: Kostanjevica, Lož, Žužemperk, Krško, Ribnica in Ljubljanska okolica.

Ker je na Kranjskem narastel vsak posamežen kraj za 5,5 ljudi, narastli so nadnormalno kraji 4 glavarstev in 10 sodnij, normalno kraji 2 sodnij, podnormalno pa kraji 7 glavarstev in 18 sodnij. Za več kot 10 ljudi so narastli kraji glavarstev: Ljubljanska okolica, Logatec, in sodnij: Logatec, Bistrica, Idrija, Ribnica, Ljubljanska okolica in Litija. Najmočnejše so narastli kraji glavarstva Ljubljanske okolice in sodnije Logaške. Najmočnejše so pali v glavarstvih Kranj in Radovljica, in v sodniji Vipavski.

